(CXXXV) 15: „de afgodsbeelden der heidenen zijn zilver en goud, werken van menschenhanden; een mond hebben zij, en zij spreken niet; zij hebben oogen en zien niet; zij hebben ooren en hooren niet; uit hun mond komt geen adem zelfs. Dat daaraan gelijk worden, die ze vervaardigen, en allen *die daarop (d.i. op die leven loose beelden) vertrouwen*. En Romeinenbrief I:23: „Zij hebben de heerlijkheid van den onbederfelijken God verwisseld voor beelden voorstellend een bederfelijk mensch, vogelen, viervoetige en kruipende dieren . . . . 25 zij, die den waren God verwisselden voor den leugen (voor een afgod), *en het schepsel vereerden en dienden liever dan den Schepper*." Mij dunkt, M. de R., dit bewijst genoegzaam, dat de heidenen ook wel de beelden zelf vereerden; dat er dus ook in dit opricht een groot verschil tusschen heidenen en roomschen bestaat.

Maar ook al vereerden sommigen onder hen in die beelden de godheid, die er door werd voorgesteld, dan nog was dat niet de ware God, maar de een of andere afgod, dikwijls de duivel zelf.

Zoo b. v. lezen wij 5 Mozes XXXII : 17: „Zij offeren aan duivelen en niet aan God, aan goden, die zij niet kenden." En 3 Moses XVII: 17: „En zij zullen niet langer hunne offeranden slachten voor de bokken (satyrs; Vulgaat: duivelen), met welke zij gehoereerd hebben."

En 't 1ste B. der Koningen (1 Samuel) VII : 3. „En Samuel sprak tot het gansche huis van Israël en zeide: . . . . verwijdert de vreemde goden uit uw midden, (Vulgaat: de Baals) en de Astarten . . . . 4. De kinderen van Israël verwijderden dan de Baals en de Astarten en dienden den Heer alleen." En Baruch IV : 7: „Want verbitterd hebt gij Hem, die u gemaakt heeft, ... door te offeren aan den duivel en niet aan God." En 1 Cor. X : 20: „Zij offeren aan booze geesten en niet aan God."

Hierbij zegt u, dat ik in deze mijne opmerking „terstond spaak loop met het Oude Testament", m. a. w. dat God niet alleen het aanbidden van valsche goden, maar ook het afbeelden der godheid verbiedt. Ik antwoord: dit verbod heeft geen betrekking op de roomsche heiligenbeelden; door die beelden toch wordt niet de godheid zelve voorgesteld.

Mocht u misschien willen beweren: maar 2 Mos. XX : 4 zegt God: „Gij zult u geen gesneden beeld noch eenige gelijkenis maken van hetgeen omhoog in den hemel en van hetgeen omlaag op de aarde en van hetgeen in de wateren onder de aarde is", dan antwoord ik: God verbiedt hier niet het maken van welk beeld dan ook, maar alleen het in beeld voorstellen (en wel voornamelijk ter aanbidding voorstellen) van de godheid. Dat dit zoo is blijkt uit hetgeen God zelf volgens andere plaatsen der H. S. aan denzelfden Mozes gebiedt. b. v. 2 Mos. XXV : 18: „Ook zult gij twee cherubynen maken van gedreven goud . . . en zij moeten elkander aanschouwen, de aangezichten gekeerd naar het verzoendeksel." En 4 Mos. XXI : 8. „En de Heer sprak tot Moses: maak een koperen slang en stel ze op een paal (Vulgaat: en stel ze tot een teeken); wie gebeten is, en er naar ziet, zal leven."

Eindelijk nog zegt u: „de kalverendienst bij Israël doelde wel degelijk op eene vereering van Jehovah, en is toch door de profeten als in strijd met dit Gods gebod veroordeeld."

Ik antwoord 1°. De kalverbeelden waren eene „afbeelding der godheid" (wat onze heiligenbeelden niet zijn); en *dat* was door God verboden, 2°. De woorden die Aäron sprak: „Morgen is het hoogfeest des Heeren" bewijzen wel, dat hij wilde beproeven, de door God verboden afgoderij te veranderen in een hulde aan den waren God; maar de schuldigen bedoelden wel degelijk een navolging van, en een terugkeer tot Egyptische afgoderij (Apisdienst), waaraan zij ook vroeger hadden deelgenomen. Dat dit zoo is blijkt ons duidelijk uit Hand. VII : 39. Maar zij verstietten hem, en keerden zich met hunne harten naar Egypte, zeggende tot Aaron: maak ons goden, die voor ons uitgaan. . . . . En zij maakten een kalf, en droegen den afgod een offer op." En uit Josue XXIV : 14: „Verwijdert de goden, die uwe vaderen in Mesopotamie en in Egypte gediend hebben." 3°. Wanneer de profeten tegen de door Jeroboam ingevoerde kalverdienst toornen, dan is zulks wederom, omdat zij de godheid in eene beeltenis voorstelden; maar verder ook omdat dere kalverdienst altijd groot gevaar opleverde in de afschuwelijkste afgoderij (dierendienst, menschenoffers enz.) te verloopen, en daar feitelijk dikwijls in verliep. Zoo b.v. lezen wij 4 (2) Kon. XVII : 16: „En zij verlieten al de geboden van den Heer hunnen God, en maakten zich gegoten beelden, twee kalveren en beelden van Astarte (Vulgaat: bosschen) en wierpen zich neer voor al het heer des hemels, en dienden Baal. En zij deden hunne zonen en dochters gaan door het vuur, en pleegden waarzeggerij en wichelarij." En de profeet Osee zeide van de Israëlieten zijner dagen, volgens de eene vertaling: „Menschelijke offeraars (menschen met rede begaafd)•kussen (vereeren) kalveren;" volgens eene andere vertaling: „Menschen offerend kussen zij kalveren" d. w. z. ter eere van hun door kalveren voorgestelden afgod brengen zij menschenoffers.

M. d. R. Mijn stukje is nog al lang geworden; maar dat moest wel, wilde ik meer geven dan „een woord van protest." Daarom hoop ik, dat u, nu u op mijn woord van protest antwoordde, ook deze verdediging zal willen opnemen.

Ik meen duidelijk gemaakt te hebben, dat de „Roomsche beeldendienst" geheel iets anders is dan die der heidenen, en noch door 2 Mos: XX, noch door het verbod der kalverendienst veroordeeld wordt.

Met beleefden dank voor de opname,

TH. A. SMIT, *Pastoor*.

Geesteren bij Tubbergen, 31 Mei 1905.

Op dit antwoord breedvoerig ingaan kunnen we niet. De argumenten door pastoor Smit aangewend, vindt men in elke Roomsche dogmatiek en de beantwoording daarvan in elk Protestantsch handboek over de Roomsche controvers. Welk nut heeft het dan, deze argumenten over en weer nog eens in den breede te gaan uitstallen, waardoor men elkaar toch niet overtuigt?

De voorstelling, die de heer Smit hier geeft van den beeldendienst der heidenen, is ten eenenmale onjuist, en het beroep op die Schriftuurplaatsen, waar in ironischen zin den spot wordt gedreven met de afgoden van hout en steen, geeft niets, waar het gaat om de voorstelling, niet die de Schrift maar die de heidenen zelf van hun afgoden hadden. En hierover bestaat bij geen kenner der heidensche eerediensten geschil, dat zij, met enkele uitzondering, nooit de beelden van hout of steen werkelijk als goden hebben beschouwd, maar alleen als afbeeldingen der godheid, die zij vereerden.

En evenmin baat het tweede argument, dat al de door ons aangevoerde bewijsplaatsen alleen doelen op het verbod om God af te beelden, maar niet slaan op de beelden der heiligen. Want vooreerst veroorlooft de Roomsche kerk zich wel degelijk om ook beelden van God te maken, zij het dan ook dat zij deze afbeeldingen slechts als symbolen beschouwt, En ten tweede geldt ons bezwaar niet het afbeelden der heiligen zelf, maar wel dat deze beelden geëerd worden, en deze eeredienst in de Roomsche kerk een religieus karakter draagt, d. w. z. in verband staat met den dienst van God.

Noch in het Oude noch in het Nieuwe Testament, heeft God de Heere bevolen, dat in den eeredienst beelden, hetzij van God zelf, hetzij van den Christus, hetzij van de heiligen, zouden gebruikt worden. Integendeel, overal wordt de beeldendienst door God verboden en veroordeeld. Niet één bewijs kan worden aangevoerd, noch uit het Oude noch uit het Nieuwe Testament, dat afbeeldingen van de heiligen of van Christus zelf, bij den eeredienst zijn gebruikt of eenige eere hebben ontvangen.

Het eenige voorbeeld, waarop pastoor Smit zich beroept, en dat door de Roomsche kerk altijd weer aangevoerd wordt, van de cherubijnen op de Arke des Verbonds, zegt niets. Want vooreerst was deze afbeelding een symbolische voorstelling, daar een engel geen lichaam bezit en dus niet afgebeeld kan worden. En ten tweede lezen we nergens, dat de Israelieten voor die Cherubijnen geknield hebben, ze hebben gekust of welke eere ook hebben bewezen. Voor den beeldendienst der Roomsche kerk bewijnen deze cherubijnen dus niets.

We meenen hiermede dit debat te mogen sluiten. Nu we tot tweemaal toe den heer Smit het woord verleenden, is daarmede hem genoegzaam gelegenheid geschonken, om het standpunt der Roomsche kerk toe te lichten en kan hiermede deze zaak als afgedaan worden beschouwd.

Officieele Berichten

Naar aanleiding van de woorden uit Hebreen 13 vers 8 nam onze geachte leeraar, de heer Ds. H. Thomas, Zondag 4 Juni afscheid van de kerk ten onzent.

Een achttal jaren was ons zijn dienst gegunt, hoogelijk gewaardeerd en daarom nu zoo noode gemist.

Moge zijn arbeid, met name de bediening des Woords en der cathechisatiën, nog rijke vruchten dragen tot eere van den naam des Heeren, tot opbouwing onder ons van 't lichaam van Christus. En geve onze God in Zijne gunste welhaast een Zijner dienstknechten tot toepassing en voortzetting van 't werk onder ons begonnen.

Tijdens de vacature is 't adres van den Kerkeraad,

BERN. WESTERVELD,
Pur.mer.end.

Kort Verslag van de Vergadering der Classis Brielle, gehouden te Vlaardingen, den 11 Mei 1905.

1. De Vergadering wordt op de gewone wijze geopend.

2. Uit de lastbrieven blijkt, dat de 21 kerken door 42 afgevaardigden wettig zijn vertegenwoordigd.

3. Na het zitting nemen van het Moderamen, worden de Notulen gelezen, en behoudens eene kleine wijziging goedgekeurd.

4. Een gewijzigde lijst van den classicalen omslag wordt besproken, en aangenomen.

5. De mededeelingen omtrent de goedgeslaagde feestviering bij het 25 jarig jubileum van Ds. S. als V. D. M. van Vlaardingen, worden met genoegen vernomen, en in verband daarmede een besluit genomen.

6 Het rapport over de kerkvisitatie op Goeree en Flakkee lokt eenige vragen uit; alsmede eene aanklacht tegen een paar kerken, die sommige Dienaren des Woords, voor de vacatuurdiensten aangewezen, niet willen ontvangen. Dit wordt zeer afgekeurd, en er op aangedrongen, dat deze kerken in dit hun doen verbetering brengen.

7. Omtrent de geldelijke aangelegenheden van de kerk te O. wordt noodig geacht, die kerk ernstig te adviseeren, dat door haar middelen worden beraamd, om de Classis, zoo mogelijk, te bevrijden van den financieelen last, dien deze voor die kerk heeft op zich genomen.

8. Eene missive der Cl. Franeker; eene van de Cl. Enumatil inzake Ds. C.; alsook eene van de Cl. Gouda, waarin instemming wordt betuigd met het besluit der Cl. Brielle, i.c. het optreden van den Wachterbond en van Pr.-L., worden voor kennisgeving aangenomen.

9. Een verzoek van de kerk van N. H. om een aanbeveling der Cl. voor eene collecte, te houden in meer gegoede kerken tot herstel van het finant. evenwicht dier kerk, wordt toegestaan.

10. Door drie kerken wordt advies gevraagd in eenige tuchtzaken, die na bespreking worden verstrekt.

11. Door Hellevoetsluis wordt de moreele en finantieele steun ingeroepen voor het te stichten „Militair Tehuis" aldaar; welke zaak als van groot belang, vooral voor de jongens bij de opleiding tot matroos bij onze Marine, door den Praeses den broederen zeer op 't hart wordt gebonden.

12. Uit de mededeelingen van Tinte blijkt, dat op de circulaire door haar aan al onze kerken toegezonden, door 90 eene bijdrage is geschonken voor het te bouwen kerkje; doch dat in den laatsten tijd zoo goed als niets meer daarvoor inkomt.

13. Rockanje bericht, dat de kerkeraad een stuk grond heeft aangekocht voor eene chr. school aldaar, en men weldra met den bouw hoopt te kunnen beginnen; welke mededeeling met blijdschap wordt vernomen.

14. In behandeling komt het te vroeg verlaten der vergadering door onderscheidene broeders, waardoor de bespreking van sommige zaken nogal eens te wenschen overlaat. Na ampele overweging spreekt de Vergadering uit, dat met het oog op de afgelegenheid der kerken van Flakke en Goeree; de reisgelegenheid daarheen; en andere omstandigheden, aan dit euvel niet veel is te doen.

15. Tot deputaten voor de a.s. Prov. Syn. van Zuid Holland worden benoemd: de Dienaren des Woords van Andel en Drost, met de ouderlingen Basosti en Donkersloot als primi; en tot secundi de predikanten Mol en Goote, alsmede de ouderlingen Boxst en J. C Borgdorff.

16. In zake de voorgestelde wijziging der kerkenorde worden enkele veranderingen, door eenige kerken gewenscht, besproken; doch het voorstel van Depp. Syn. tenslotte aangenomen.

17. Met het voorstel van Depp. Syn. i.c. de uitvoering van art. XIII D.K. kan de Vergadering niet geheel meegaan, daar het door twee groote bezwaren wordt gedrukt, en wél:

a. dat jonge predikanten, die door ziekte het werk voor goed moeten neerleggen, met de hunnen aan armoede worden overgegeven; en aan oudere Dienaren des Woords de gelegenheid om beroepen te worden, feitelijk wordt afgesneden.

b. de finantieele lasten voor kleine gemeenten veel te bezwarend zijn. Een voorstel om weer een generale kas in 't leven te roepen, wordt niet aangenomen.

18. Bij de bespreking van art. XXXVI der G. B. komen twee voorstellen ter tafel: a. aanvaarding van het voorstel van Depp. Syn. b. uitstel tot de Gereformeerden in den lande rijp zijn voor eene algeheele wijziging van dit artikel. Met 20 tegen 11 stemmen wordt het eerste voorstel aangenomen.

19. De bespreking van den voorslag van een der kerken om de korte predikatie in de Classis te houden, zoo ook van de organisatie van den zendingsarbeid, en over een verzoek om advies in zake het verkoopen van zitplaatsen in het kerkgebouw, wordt uitgesteld tot de Vergadering, die in Augustus D. V. zal gehouden worden, en door de kerk van Rockanje zal worden saamgeroepen.

20. De Vergadering wordt met dankgebed gesloten.

Voor de Classis *Brielle*,
A. DELFOS, *Act.*

Kort verslag der classis vergadering gehouden te Zwolle op 18 en 19 Mei.

Ds. Elzenga opent de vergadering met gebed.

Praeparatoir worden geëxamineerd en met algemeene stemmen beroepbaar verklaard de heeren Dr. A. Noordtzij en F. O. Los, beide candidaten te Kampen.

Peremptoir wordt onderzocht de heer J. Tonkens, beroepen predikant te Langeslag, die ook met algemeene stemmen wordt toegelaten tot de bediening des Woords.

Naar de prov. Synode worden afgevaardigd: als primi predikanten: Ds. Hessels, Ds. Elzenga en Ds. Hania, en als secundi: Ds. Dwarshuis, Ds. Westerbeek van Eerten, Ds. Ploos van Amstel. En als primi ouderlingen: D. J. v, d. Vegte, K. Kinkhorst en J. Bosch Az., en als secundi: L. Hoogenkamp, B. v. Bruggen en J. Noback.

Eene missive van de classis Enumatil in zake Ds. C., en eene van de classis Francker worden voor kennisgeving aangenomen.

Als deputaat naar de vergadering op 26 Juli e.k. te houden te Hoogeveen in zake de Zending op Soemba, wordt aangewezen Ds. Dwarshuis.

De vacaturebeurten worden geregeld als volgt:

Kamperveen: 28 Mei Ds. Elzinga, 18 Juni Ds. Brinkman, 30 Juli Ds. Eskes, 20 Aug. Ds. Dwarshuis.

Wilsum: 28 Mei Ds. v. Mechelen, 18 Juni Ds. Ploos van Amstel, 9 Juli Ds. Schuurman, 30 Juli Ds. Hessels, 20 Aug. Ds. Elzenga.

Ambt Vollenhove B: 28 Mei Ds. Elzenga, 18 Juni Dr. Hania, 9 Juli D. Wolsink, 30 Juli Ds. Zijp, 20 Aug. Ds. Elzinga.

Advies in tuchtzaken wordt gegeven aan de kerken van Kampen, Ambt Vollenhove A en Genemuiden.

Het voorstel Hasselt, om ter prov. Synode te zenden het verzoek om 't *Kerkblad* af te schaffen, met verzoek van doorzending naar de Gen. Synode, wordt door de classis overgenomen.

Aan de hulpbehoevende kerken Stad-Vollenhove en Kamperveen kan dit jaar de gevraagde som ad *f* 100 niet worden verleend, omdat er te weinig in kas is. Alleen Oldemarkt zal weer *f* 100 ontvangen.

In betrekking tot „de zaak-Van Alphen" spreekt de classis de wenschelijkheid uit, dat zij behandeld worde op de prov. Synode met verzoek om doorzending naar de Gen. Synode.

Het voorstel van Kampen, inhoudende, dat het verband tusschen de kerken en de Theol. Faculteit der V. U. zoo worde gewijzigd, dat de Theol. Fac. in dezelfde verhouding tot de kerken kome te staan als de Theol. School, kan, naar 't oordeel der classis, niet in behandeling worden genomen, omdat 't niet op 't agendum vermeld stond, maar slechts in een instructie ter tafel kwam.

Vastgesteld wordt, dat de prov. Synode door de kerk van Zwolle op den 22 Juni zal samengeroepen worden.

Met het rapport omtrent de Zending der Joden wordt instemming betuigd.

In betrekking tot 't rapport over Art. 36 wordt besloten, om niet mee te gaan met het advies van deputaten, n.l. om de „gewraakte zinsnede" te schrappen; maar wel die alsnog te laten staan, hoewel er algemeene instemming wordt betuigd met de gegrondheid van het gravamen.

Aangaande het rapport tot revisie der D. K. O. komt de vergadering tot dit besluit: „De classis oordeelt, met waardeering van al den arbeid door de deputaten verricht, dat de Synode alleen dat behoort te overwegen, wat binnen den kring der gegeven opdracht ligt en laat, wat de bijzonderheden der wijzigingen betreft, aan de wijsheid der Synode over.

Inzake het rapport Art. 13 is de classis niet gekomen tot een besluit vanwege het late uur en de onvoltalligheid der vergadering. Het rapport beviel niet erg. Er werd gesproken, om bij den bestaanden toestand nog te blijven, maar ook om den weg op te gaan van een generale kas.

Als consulent wordt aangewezen voor Hasselt Ds. Zijp van Zwartsluis.

Roepende kerk voor de volgende vergadering is Genemuiden, terwijl Ds. Van Mechelen het praesidium zal hebben waar te nemen.

Ds. Hessels sluit de vergadering met dankzegging.

Namens de classis,
M. ELZINGA, *Scriba.*

Buitenland.

Duitschland. Een predikant die over wil doopen.

De „positieve" predikanten van de stad Bremen hebben zich tot den senaat der stad gewend met de vraag, of de door den predikant Mauritz in den Dom bediende doopen, wel als doopen moesten erkend worden? Het klinkt ons vreemd in de ooren, dat orthodoxe predikanten een dergelijke vraag niet doen in eene kerkelijke vergadering, maar aan een burgerlijk- of staatscollege, al heeft dit ook souvereiniteitsrechten. Wat daarvan zij, het was algemeen bekend, dat sedert vijf jaren Dr. Mauritz geen doop meer bediende. De Bremer senaat kon dan ook niet nalaten, al de door Dr. Mauritz bediende doopen voor ongeldig te verklaren, omdat zij niet gedaan waren in den naam van den Drieëenigen God. En wat deed daarop Dr. Mauritz, de man die reeds zooveel ergernis door zijne ergerlijke leer gaf? Hij bood aan om degenen, die eigenlijk dan nog niet door hem gedoopt waren, nog eens over te doopen! Hij doet daarin als een koopman, die verkoopt met de belofte, dat men hetgeen men kocht, ruilen kan.

De vraag is nu gedaan, of op den duur eene kerk als die van Bremen wel als te behooren tot het Duitsche kerkverband kan gerekend worden? Men spreekt er schande van, dat ook de kerk van Bremen in de Kirchenausschuss vertegenwoordigd is. Doch men schijnt te vergeten, dat ook Dr. Fischer te Berlijn nog steeds in het ambt is, trots al de protesten van geloovige gemeenteleden.

Spanje. De Spaansche koning een tegenstander van vrijheid van conscientie.

Terwijl in Rusland de groote nood, waarin het land verkeert door zijn oorlog met Japan, het besluit in de pen gaf om vrijheid van conscientie te geven, schijnt men in regeeringskringen van Spanje daarentegen geneigd om de vrijheid in te korten, waarschijnlijk door den betrekkelijken vrede dien dit land geniet.

De zaak is deze:

Er werd eene nieuwe Anglicaansche kerk te Barcelona geopend. De kardinaal Canasas beschouwde dit als een aanval op de Roomsche kerk en eene beleediging voor het godsdienstig gevoel, en zond in dien geest een petitie aan de regeering, terwijl hij ook een particulier schrijven aan den negentienjarigen koning Alphonsus XIII richtte. Hierop is het volgende koninklijk antwoord ontvangen.

Madrid, 1 Mei 1905.

„Zeer Eerw. heer Kardinaal — Met groote sympathie en belangstelling heb ik den brief gelezen dien uwe Eminentie mij wel wilde toezenden, waarin het bevestigd werd wat reeds te mijner kennis gebracht werd, namelijk dat men trachtte eene nieuwe Protestantsche kerk in de katholieke stad Barcelona te stichten.

Dat het mijne oprechte begeerte is om deze zaak te beëindigen volgens de duidelijke uitspraken van de grondwet en de jongste uitvoerende beslissingen, blijkt uit het feit, dat zij in den raad mijner ministers enkele dagen geleden werd besproken, en dat ik in vereeniging met hen gezocht heb naar de meest afdoende middelen om een misstand weg te nemen, welke in strijd is met de tegenwoordige wetgeving en de eenstemmige gevoelens der Spaansche natie.

Als Katholiek koning en onderworpen en geloovige zoon van de eenige ware kerk, ben ik zeer pijnlijk aangedaan door dezen nieuwen aanslag op het geloof onzer vaderen en den godsdienst van den staat, welks bescherming de Goddelijke Voorzienigheid mij heeft willen toevertrouwen, en ik aarzel niet u te verzekeren dat ik alles wat mij mogelijk is, binnen de grenzen van mijne constitutioneele souvereiniteit, doen zal om de plannen waarvan uwe Eminentie spreekt, door mijne regeering te vernietigen, en ik smeek om uwen zegen, terwijl ik u bij vernieuwing verzekering van mijn eerbied en achting en welwillende genegenheid geef."

ALFONSUS XIII.

Deze brief is wel vreemd. Zou hij niet verdicht zijn? Want tot hiertoe heeft de jeugdige Spaansche koning getoond, dat hij aan de Protestanten de vrijheid die de wet hun toestond, wel gunde. Maar uit bovenstaand schrijven blijkt, dat ook reactionaire invloeden aan het Spaansche hof zich nog kunnen laten gelden.

Frankrijk. President Loubet over godsdienstvrijheid.

De president der Fransche republiek schijnt het noodig gevonden te hebben, om het publiek gerust te stellen. In eene rede bij het onthullen van een standbeeld voor Gambetta, sprak hij tot den aartsbisschop van Bordeaux met lof over den geest van verdraagzaamheid en vaderlandsliefde, welke dezen prelaat bezielde.

Tot den Joodschen rabbijn zeide de president: „Gij moogt er u van overtuigd houden, dat ik altijd getrouw zal blijven aan het beginsel van verdraagzaamheid, en alle meeningen zal eerbiedigen, zij het religieuse, staatkundige of wetenschappelijke, want deze binden onze burgers saam en verzekeren ons land zijne rechte plaats als een vrije republiek." De toestand van Frankrijk, dat meer dan ooit als in twee elkander vijandige legermachten verdeeld is, weerspreekt echter de woorden van den hoogsten staatsambtenaar.

In zijn antwoord op een adres van de protestantsche predikanten van Bordeaux, verzekerde het hoofd der republiek: „Het parlement, noch de uitvoerende macht, heeft eenige geneigdheid om de volledige uitoefening van religieuse vrijheid op eenige wijze te belemmeren."

Schoone woorden, die echter met de feiten in strijd zijn. Immers sedert jaren doen de Fransche radicalen alles wat zij kunnen om de religie uit het volksleven te verbannen. Daarom moesten de scholen der geestelijke broederschappen gesloten worden, al liep het volk daarbij hier en daar te hoop; daarom moet nu weder het staatsgeld aan de kerken ontnomen worden. Doch dit alles geschiedt onder voorwendsel, dat de Roomsche kerk geen religieuse doeleinden najaagt, maar alleen de begeerige hand zoekt uit te strekken naar de wereldlijke macht. Maar als men daarvoor alleen bang is, waarom jaagt men dan Roomsche liefdezusters uit de hospitalen weg, om ze te vervangen door „leeken"-zusters? Deze zullen zich toch niet weten meester te maken van de regeering?

Wij dwepen niet met Roomsche leerstellingen, maar nog veel minder met die der Fransche revolutionairen, die gebleken zijn de felste tegenstanders van de ware vrijheid te wezen. Het is te betreuren, dat vele Fransche Protestanten dit maar niet schijnen te kunnen inzien. Zeker hebben hunne vaderen veel geleden van de Roomsche reactie; de Parijsche bloedbruiloft en de herroeping van het edict van Nantes, zijn zwarte bladzijden in de geschiedenis van Frankrijk. Doch zijn die, welke de Fransche revolutie daarin schreef, niet veel zwarter? En is men vergeten wat er te Parijs gebeurd is, toen in 1870 de commune daar haar triomfen vierde?

Wij houden er ons van overtuigd, dat alleen zij, die waarlijk uit Christelijke beginselen leven, de vrijheid die zij voor zich zelven begeeren, ook aan anderen, die niet denken als zij, kunnen gunnen.

Gemengd nieuws.

Het vulgaire rationalisme herleeft. Ongeveer 125 jaar geleden vierde het rationalisme vooral in Duitschland zijne triumfen. Er werd op Kerstmis over stalvoedering, op Paschen over het nut van een flinke wandeling gepredikt. Van een herleven van zulk rationalisme weet *Orelli's Kirchenfreund* te verhalen, die de volgende schoolgebeden afdrukt, welke in het *Berner Schulblatt* worden voorgesteld: »Wij willen ons ernstig aangrijpen, opdat de meester niet boos behoeft te worden; wij willen niet babbelen, geen geraas maken, niet lachen, noch de dingen op den grond werpen; wij willen ons oplettend, vlijtig toonen; als men van ons eischt dat wij spreken zullen, niet zwijgen; ons bovendien allen zoo gedragen, dat onze ouders en meesters zich daarover hartelijk verheugen." — »Voor heden is hier de arbeid volbracht, gaat naar huis, laat daar de handen recht vlijtig zijn! Helpt uwe ouders! En op den terugweg mijde een ieder wat gemeen is! Gij moet in het kleed van een scholier reeds brave menschen zijn." — »Wij willen heden met vasten wil, getrouw onzen plicht als scholier vervullen, zoodat zich de meester over onvlijtigheid en slecht gedrag niet meer behoeft te beklagen."

In Rusland behooren vele schatrijke lieden tot de Oud-geloovigen, d. w. z. tot de Grieksch-orthodoxe kerk, welke zich aan de onveranderde ceremoniën en de oude liturgie der Grieksche kerk houdt. Omdat hun vrijheid van conscientie gegeven is, besloten zij, om den Czaar te hulp te komen met een miljard roebels, dat is met ± 1260 miljoen guldens, ten einde hem in de gelegenheid te stellen den oorlog voort te zetten. Of dit geld voldoende zal zijn, ook na de ontzettende nederlaag ter zee? Het kapitaal zal geleend worden voor den tijd van tien jaar, zonder dat er rente voor betaald behoeft te worden.

In den *Chronicle*, een Joodsch blad in de nieuwe wereld verschijnend, wordt beweerd, dat er maatregelen zullen genomen worden, om ook den Joden meer vrijheid te geven. Zij zullen dan volkomen vrijheid genieten in alle groote en kleine steden maar niet in de dorpen, uit vrees voor moordtooneelen, als te Kisjeneff plaats hadden.

Ons dunkt, dat vrees voor moorden niet van het geven van vrijheid aan de Joden, behoeft terug te houden. Immers nog tot op den tegenwoordigen tijd worden in Rusland Joden vermoord, en dat terwijl zij de minste vrijheid genieten. Als de staat toonde, dat hij de Joden ongeveer op gelijken voet met anderen wilde behandelen, dan zou wellicht het leven der Joden zekerder zijn dan dat zij, gelijk nu het geval is, de eenigen zijn, die van vrijheid van conscientie beroofd zijn.

De Wachter schrijft over het Paaschfeest in Jerusalem het volgende:

»Reeds in het begin der lijdensweken worden voorbereidselen gemaakt voor de viering van de zoogenaamde Heilige week. Pelgrims van alle hoeken der wereld vergaderen zich binnen Jerusalem. Op Palmzondag (een week voor Paschen) begeven zich Roomschen, Grieken, Armeniërs, Syriërs en Copten, in prachtige gewaden en met palmtakken in de handen, naar de Kerk van het Heilige Graf. De grootste plechtigheid in de Paaschweek, de voetwassching, heeft plaats op Donderdag-morgen op de volgende wijze.

Op een stoel op een verheven platvorm is de Grieksche patriarch gezeten met het aangezicht naar het Oosten gekeerd. Rondom hem zijn twaalf priesters, de twaalf discipelen voorstellende. De mantels van deze twaalf priesters gelijken niet veel op het eenvoudige gewaad van de Galileesche visschers; het kleed en de kroon, die de patriarch draagt, zijn van enorme waarde van wege het goud en de edelgesteenten.

Een priester leest uit Johannes' Evangelie het eenvoudige verhaal van de voetwassching. Daarop legt de patriarch zijn kostbaar gewaad af; een priester neemt hem de kroon af, en een ander rolt de mouwen van zijn onderkleed op en legt een handdoek over zijn arm. Uit een groot zilveren bekken wordt rozenwater genomen en de voeten der twaalf priesters er mee gewasschen. Na afloop van de plechtigheid worden de prachtige kleederen weer aangetrokken en een photograaf neemt zijn instrument om wat hier voorviel voor de geloovigen te bewaren. Op den terugtocht naar de kerk besprenkelt de patriarch de menigte en geeft hun zijnen zegen.

Op Goeden Vrijdag wordt de kruisiging en begrafenis des Heilands herdacht door een beeldje van Christus op een kruis te plaatsen, daarna het er af te nemen en dan neer te leggen op het deksel van het zoogenaamde Graf van Christus, waar het tot den Paaschmorgen blijft. De volgende Zaterdag is merkwaardig om het Heilige Vuur. Volgens de overlevering daalt er vuur van den hemel neer in de Kapel van het Heilige Graf. In de kerk en op de straten staan duizenden te wachten op het oogenblik dat een der priesters met den geheimzinnigen fakkel voor den dag komt. Alle pelgrims zijn voorzien van een waskaars; sommigen hebben er drie om de Drieëenheid voor te stellen, anderen 33 naar het getal jaren, die de Heiland op aarde doorbracht. Deze kaarsen worden aan den fakkel aangestoken en naar de kerken gebracht, ten einde de lampen aan te steken, die niet mogen worden uitgeblusch t.

De Paaschmorgen wordt aangekondigd door het luiden der klokken, en in uitgelatene vreugde wordt de Opstanding des Heeren gevierd. Hoe treurig, dat verreweg het meerendeel van hen, die vreugde, bedrijven Christus niet kennen en ook niet kennen de kracht zijner opstanding."

WINCKEL.

Voor Kinderen.

PINKSTEREN.

Wij vieren Pinksteren.

Dat woord, afkomstig van een Grieksch, dat *vijftigste* beteekent, wijst ons op het Israëlietische feest der weken of feest van den vijftigsten dag, het „Pinksterfeest" der Joden.

Het vond plaats op den vijftigsten dag na het brengen der gaven van de eerstelingen. Dit was juist op denzelfden tijd, als waarop men in der tijd zeven weken of 49 dagen geleden uit Egypte was getogen. Ook vond na die zeven weken de wetgeving op Sinai plaats, waardoor Israël verkreeg wat het noodig had, om een volk des Heeren te zijn, en ordelijk en geregeld te leven. 't Feest viel dus in dubbelen zin op een Zoden dag.

Wij lezen in Deuteronomium 16 : 9, 10, 11, 12:

Zeven weken zult gij u tellen; van dat men met de sikkel begint in het staande koren, zult gij de zeven weken beginnen te telien. Daarna zult gij den Heere uwen God het feest der weken houden; het zal eene vrijwillige schatting uwer hand zijn, dat gij geven zult, naar dat u de Heere uw God zal gezegend hebben. En gij zult vroolijk zijn voor het aangezicht des Heeren uws Gods, gij, en uw zoon, en uwe dochter, en uw dienstknecht, en uwe dienstmaagd, en de Leviet, die in uwe poorten is, en de vreemdeling, en de wees, en de weduwe, die in het midden van u zijn; in de plaats, die de Heere uw God zal verkiezen, om zijnen naam aldaar te doen wonen. En gij zult gedenken, dat gij een dienstknecht geweest zijt in Egypte; en gij zult deze inzettingen houden en doen."

Zoo was het Pinksterfeest dus een oogstfeest en tevens een tijd der herdenking.

Ons Pinksterfeest is niet als dat van Israël,